

بۇ ساندا

ئىختىمىتلىكلىك ئىلىخانى خەممەت

ئىستۇدېنلىك ئىگىلىك تىكىدەش ئېڭىنى يېتىلدۈرۈشنىڭ يوللىرى ..... مۇھەممەدىئىمن هوشۇر 1

قەشقەر ئەتكەنلىكلىك ئىلىخانى خەممەت

ئۇيغۇر خەلق قوشاقلىرىدىن شېئىرىي شەكىللەرىمىزگە نەزەر ..... ئابدۇرھەم زۇنۇن 7
يېڭى دەۋرى قىرغىز ئەدەبىياتىدىكى پىرۇزا ئىجادىيىتى ..... ساھىپىيەگ ئالىي 17
نۇتۇق مەزمۇنىنى ئەستە ساقلاش ئۇسۇللىرى ..... رەھم يۈسۈپ 25

قەشقەر ئەتكەنلىكلىك ئىلىخانى خەممەت

قەشقەرنىڭ قول ھۇنەر - سەنتىتىنى قوغداش ۋە ئۇنىڭغا ۋارىسىلىق قىلىش ..... ئابلىمەت مۇھەممەت يىلتىزلىق 28
غىيرىي ماددىي مەدەنلىيەت قۇرۇلۇشنى كۈچەيتىش ۋە تارىخىي كۆچا - مەھەلللىرىنى قوغداش 39
پېرىنسىپى ھەققىدە - قەشقەر شەھىرى مىسالىدا ..... مۇھەممەدزۇنۇن ئابدۇكېرىم تاشقۇرغان دەريя ۋادىسىدا يېڭىدىن بايقالغان بۇت ئۆڭۈرۈ ۋە ئۇنىڭدىكى ئىنفورماتىسىيەلەر توغرىسىدا ..... شېرىن قۇربان 47
«ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقام» دىن خەلق داستانلىرىغا نەزەر ..... ئابدۇۋەلى ئابدۇكېرىم 53

قەشقەر ئەتكەنلىكلىك ئىلىخانى خەممەت

پېگماлиون ئۇنۇمى ۋە قوش تىل ئوقۇنۇشىدىكى ئوقۇتقۇچى - ئوقۇغۇچى مۇناسىتۇتى توغرىسىدا ..... يەن شەنخۇڭ 58
شىنجاڭ ئالىي مەكتەپلىرىدىكى تولۇق كۇرس ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ ئوقۇش پۇتكۈزۈش ئىلمىي ماقاالىسى 62
پېزىقچىلىقىدا ساقلىنىۋاتقان مەسىلىلەرنى تۈزىتىش تەدبىرىلىرى ..... بۇلۇل ئەكرەم، خى يېرۇڭ

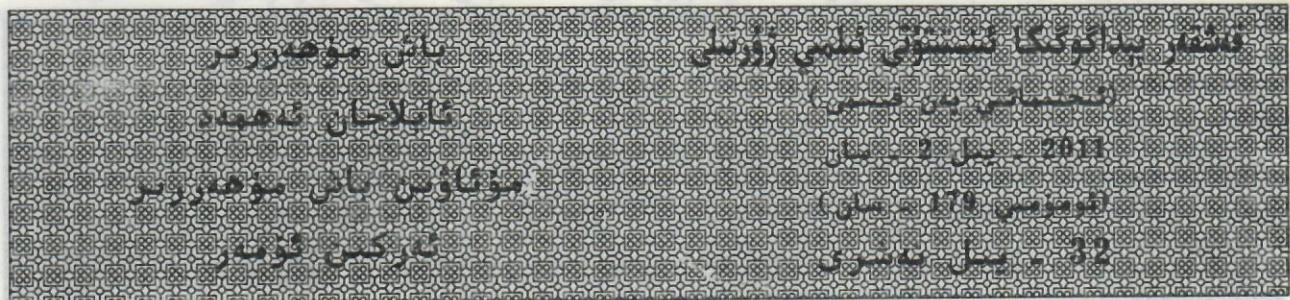
قەشقەر ئەتكەنلىكلىك ئىلىخانى خەممەت

يۇمۇرىستىك روھ ۋە ئۇيغۇر بالىلار پىرۇزا ئىجادىيىتى ..... ئايتنۇلا ھېبىۇل 71
«لەيلى - مەجىنۇن» دىكى قاپىيە سەنتىتى ھەققىدە دەسلەپكى مۇلاھىزە ..... نىلۇپەر مەھەم تۇرۇسۇن 76
مودا مەدەنلىيەتلىك سەلبىي تەسىرى ۋە ئۇنى تىزگىنلەش توغرىسىدا ..... مارىكۈل ئەللى، رۇقىيە ئابدۇمېجىت 80
ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىدىكى سوئال يۈكلىمىسى «مۇ»نىڭ ئىشلىتىلىشى ..... مەرھەنسا ئابدۇرھەشىد 85

قەشقەر ئەتكەنلىكلىك ئىلىخانى خەممەت

زۇرنال مۇھەررەرلىرىنىڭ ئۆزىنى تەربىيەلىشى ۋە ئۇلارنىڭ جەمئىيەت ئالدىدىكى مەسئۇلىيىتى توغرىسىدا ..... مۇتەللېپ سىدىق 87
ئالدىي مەكتەپ ئىلىملىكى ياش مۇھەررەرلەر ھازىرلاشقا تېگىشلىك بىر قانىچە خىل ئالى ..... ئەھەد ئەھەمەد 91
«ئۆچكە ۋە كىللەك قىلىش» مۇھىم ئىدىيەسى ۋە ئالىي مەكتەپ كۇتۇپخانا قۇرۇلۇشى ..... سىدىق ئىسمىيەل 98
ئالىي مەكتەپ كۇتۇپخانا خادىملىرىنىڭ دائىمىلىق تەربىيەلىنىش يوللىرى ..... تۇرغۇن هوسا 102

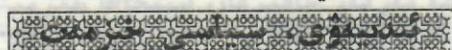
مەسئۇل مۇھەررەر : تۆمۈر ھەسەن

بۇ ساندرا

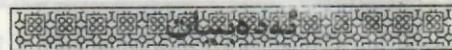
شانلىق ياردم بېرىش ۋە شىنجاڭنىڭ ئىجتىمائىي ئىنقاقلقىنىڭ يېڭى يۈزلىنىشى توغرىسىدا..... ئۆسمان رەھمان 1

چۈڭلار ماڭارپىنىڭ سىنپ مۇدرىلىق خزمىتى توغرىسىدا ..... سەممەد تۈرسۈن، ئادىلجان مۇھەممەدى 6
ئىستۈدپەنتلارنىڭ بىلىم قۇرۇلمىسىنى بېيتىش ژە ئۇلاپنىڭ ئىخلاقى پەزىلىتىنى يېتىلىدۈرۈش 10
ھەقدە..... پاتىمە ئابلىمەت

شىنجاڭنىڭ ئۆلکە تىسس قىلىنغاندىن كېينىكى شەھەر - بازار ئىقتىسادى ھەققىسىدە تەتقىقات
ئۇيغۇر تىلىدىكى ھايۋان ئىسىملەرنىڭ ئىشلىتلىشى ۋە ئۇنىڭدا ئەندىنگەن مەددەنیيەت ئامىلىرى
توغرىسىدا ..... كۈلنۈر چاڭار 24

ئۇيغۇر كىلاسسىك ئەدەبىياتىدىكى دېقاڭلار تەسۋىرلىرى ھەققىدىءە ..... دەسلەپكى ئىزدىنىش .....
ئۇرکن ئۇغۇز ئابدۇرھەم ئوغلى، رۇقىيە ئابدۇرمىخت 29
ئۇيغۇر كىلاسسىك ئەدەبىياتىدىكى سەمۇۋەلىزىملق ئەدەبى ئىجادىيەت ئېقىمى ..... مۇھەممەتقازى ئېسا 41
يەرشاپلىشىش مۇھەمتىدىكى ئۇيغۇر ئەدەبىياتى ھەققىدە مۇلاھىزە .....
قەدىمكى ئۇيغۇر تىلىدىكى «ئىككى تېكىن ھېكايىسى» ۋە ئۇيغۇر خلق چۈچەكلەرى 52
ئۇنۇمۇنى ئۆستۈرۈش ..... ئەندىھەمەدىسىدى 61
ئۇيغۇر بالىلار قوشاقلىرنىڭ بەزى خۇسۇسىيەتلەرى توغرىسىدا ..... ئۇرکن داۋۇد ئۇغۇز 66

تولۇقىز ئۇتۇرا مەكتەپ تىل - ئەدەبىيات ئوقۇتۇشىدا ئوقۇغۇچىلارغا مۇھىت ئاسراش تەربىيەسى ئېلىپ
بېرىشنىڭ زۆرۈلۈكى توغرىسىدا ..... ئابالجان توختى 73
ئاز سانلىق مىللەتلەر رايوندىكى ئالىي مەكتەپلەرنىڭ ئىدىيەۋى - سىياسىي نازەرىيەۋى دەرس ئوقۇتۇشنىڭ
ئۇنۇمۇنى ئۆستۈرۈش ھەققىدە ..... تۈرسۈن خۇدابەرىدى 77

پىشك كېسەللىكلەرنىڭ ئىنسانلار تەن ساغلاملىقىغا بولغان تەھدىتى توغرىسىدا ..... تىلۋالدى ئېسا 81
ئائىلە زوراۋانلىقىنىڭ ياش-ئۆسمۈرلەرنىڭ جىنايەت يولىغا مېڭىپ قېلىشىغا بولغان تەسىرى ..... لىڭ ھىچى 85

ئۇيغۇر بۈگۈنكى دەۋر ئەدەبىياتىدىكى بىرقانچە يېڭى يۈزلىنىش ..... ئايسمە ئىدرىس، ئامانگۇل ئىمن 93
ئىلى شېۋىسىگە باشا تىللاردىن كىرگەن سۆزلەر ھەقدە ..... راهىلە ئېسا 99
مەسئۇل مۇھەمرىر : تۆھۈر ھەسەن

قەشقەر يېداگىكى ئىنسىتىتى ئىلمىي ژۇرىلى

(ئىجتىمائىي پەن قىسىمى)

2011 - يىل 3 - سان

(ئۇمومىي 180 - سان)

32 - يىل نەشرى

باش مۇھەرر
ئابلاجان ئەھمەد
مۇئاۋىن باش مۇھەرر
ئەركىن ئۆمەر

بۇ ساندا

سیاسىي - نەزەريي

جۇڭگۈچىلاشقان ماركىسىزمنىڭ مەدەننەتىنىڭ فۇنكىسىيەسى ۋە ئۇنىڭ تۈپ خۇسۇسىيىتى ... ۋالىخاۋىن 1
نىشانلىق ياردىم بېرىش، شىنجاڭنىڭ ھالقىما تەرەققىياتى ۋە ئەبەدىي ئەمنىلىكى توغرىسىدا... ئۇسمان رەھمان 10

ئەددەبىيات تەتقىقاتى

ئەھمەد زىيائى تەتقىقاتىغا دائىر بەزى مەسىلىلەر ..... غەيرەتجان ئۇسمان ئۇغۇرۇ 20
ئۇغۇرۇ ئەدبىي تەنقىدىچىلىك تارىخىغا مۇناسىۋەتلىك تەتقىقاتلار ھەققىدە قىسىچە بايان ..... كېرىمجان ئابىدۇرەبىم 30
80 - يىللاردىكى ئۇيغۇر تەرجمە ئەددەبىياتىغا نەزەر ..... ھۇھەمەد تۇرسۇن تۇردى 35
خەلق ئېغىز ئەددەبىياتىدىكى مايمۇن ئوبرازىدىن قەدىمكى ھىندى ھېكاىيللىرىنىڭ ئۇيغۇرلارغا تارقىلىشىغا
نەزەر ..... ئەنۋەر ھۇھەمەد سەيىدى 42
ئۇزگىچە موتىفلارنىڭ ئۆزگىچە رولى توغرىسىدا ..... ساھىپەگ ئالى 48

قارىخ، مەددەنیيەت

تۇرپاندىكى ئۇيغۇرلارنىڭ گەنسۇغا كۆچۈشىنىڭ باش - ئاخىرى ..... ئايىمگۈل قابىل 53
چىڭ سۇلالىسىنىڭ ئاخىرىدىكى «بېڭى سیاسەت»نىڭ شىنجاڭ ئىقتىسادىغا كۆرسەتكەن تەسلىرى توغرىسىدا
نۇرۇللا مۇمن يۇلغۇن 59

تىل تەتقىقاتى

خوتەن دىيالېكتىنى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىشنىڭ زۆرۈرلۈكى ۋە ئەھمىيەتى توغرىسىدا .....
قۇرۇپ قاسىم يولچى، ئالىمجان توختى 68
فولكلور تىلىشۇناسلىقى توغرىسىدا ..... قۇرئەھمەد ھەمدۇللا 75

ئۇقۇتوش تەتقىقاتى

ئۇيغۇر كىلاسسىك ئەددەبىيات ئوقۇتوش تەتقىقاتىنىڭ تەپەككۈر ئالاھىدىلىكى ۋە تەربىيەۋى ئەھمىيەتى توغ-
رىسىدا ..... ئابلاجان مەھمەت 80
ئۇيغۇر خەلق تۇرمۇش چۆچەكلىرىنىڭ ئوتتۇرا-باشلانغۇچ مەكتەپلەر ئەخلاق تەربىيەسىدىكى رولى .....
ئابىدە ئېبراھىم 87
ئىدىيەۋى - سیاسىي نەزەريي دەرسى ئوقۇتوشدا دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك بەزى مەسىلىلەر ..... ھۆززات مەتتوختى 94

تەھرىرىلىك، كۇتۇپخانىچىلىق

تەھرىرىلىك بىلەن كورىكىتۈرلۈقنىڭ مۇناسىۋىتى توغرىسىدا ..... سېرىكبۈل ئەرەددىل 98
ئىنسىتىتۇت كۇتۇپخانىسىدا قەشقەرگە دائىر ماتېرىاللار ئامېرى ئۇرۇشنىڭ زۆرۈرلۈكى ..... مەرىپۇ رىشاد 101
مەسئۇل مۇھەررر: تۆمۈر ھەسەن

قەھىلىك ژۇرئال پايدىلانما نومۇرى: 10 * CN65-1013/C4-W1980 * F * A4 * 104 * ug * zh * P * ¥ 7.00 * 1000 * 16 * 2011

قەشقەر بىداكىكى ئىستېتۇقى ئىلمى ژۇرىلى

(ئىختىمائىي بىن قىسى)

2011 - يىلى 4 - سان (ئومۇمىسى 181-سان)

32 - يىلى نەسەرى

باش مۇھەررر

ئابلاجان ئەھمەد

مۇئاپىن باش مۇھەررر

ئەركىن ئۆمەر

بۇ ساندا

بەرشارىلىشش مۇھىتىدىكى سوتسيالىستىك يادرو لۇق قىممەت سىتىپمىسى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش توغرىسىدا ..... پەھەاد قوشماق 1
سوتسىالىستىك ئىناق جەمئىيەت بىرپا قىلىشنىڭ پەلسەپقۇي ئاساسى توغرىسىدا..... تۈردىنىياز قۇربانخوجا تېكزىت 5

خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى بىلەن فولكلور شۇناسلىقنىڭ مۇناسىۋىتى ..... ئابلىمەت مۇھەممەد يەلتىزلىق، ئەخەمەتجان ھەسمەن 9
ئۇيغۇر كىلاسسىك ئەدەبىياتىدىكى دېقاقلار تەسۋىرلىرى ھەققىدە دەسلەپكى ئىزدىنىش 1
جاسارت جاپىارنىڭ باللار پىروزىسى ۋە ئۇنىڭ بايان ئالاھىدىلىكى ھەققىدە ..... ئۇغۇز ئابدۇمۇجىت 13
ئۇيغۇر باللار شېئىرلىرىدىكى ئۇبرازلىق تەپكۈرنىڭ مۇھىملىقى توغرىسىدا..... ئەركىن داۋۇت ئۇغۇز 23
ئۇيغۇر باللار شېئىرلىرىدىكى ئۇبرازلىق تەپكۈرنىڭ مۇھىملىقى توغرىسىدا..... ئەركىن داۋۇت ئۇغۇز 28

شىنجاڭنىڭ چىڭ سۇلاالىسى دەۋرىدىن بۇياقى تۆگە باقىچىلىقى ۋە تۆگە ترانسپورتى ھەققىدە .....
نۇرۇللا مۆمن يۇلغۇن 33
تۈركىي تىللار دىۋانى «دىكى كۆزەتچىلىك ۋە خەۋەرلىشىشكە ئائىت ئۇچۇرلار ..... ئابدۇلەزىز ھېزمى 41

دىنشۇناسلىقنىڭ پەيدا بولۇشى ۋە ئۇنىڭ تەرەققىياتى ..... ئۆتكۈر داۋۇت 46

تولۇقىز ئوتتۇرا مەكتەپ تىل-ئەدەبىيات ئوقۇتۇشدا ئوقۇغۇچىلارغا سوتسيالىستىك شەرەپ - نومۇس قارشى تەربىيەسى ئېلىپ بېرىش توغرىسىدا ..... ئابلاجان تۆختى 52
ئىستېلىستىكلىق ئۆلچەم ۋە ئىستېلىستىكلىق ئۇنۇم ھەققىدە دەسلەپكى ئىزدىنىش ..... مۇھەممەتقازى ئىيىسا 59
كۆپ ۋاستىلىك تېخنىكىنىڭ يېزىچىلىق ئوقۇتۇشدا قوللىنىلىشى ..... بۇلۇل ئەكرەم 65

ئوتتۇرا-باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇغۇچىلارنىڭ زەخىملەنىش دېلولىرى ۋە ئۇنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرىلىرى .....
دېلىشات ھامۇت 72
ئادەم خاراكتېرىنىڭ تېپلىرى ھەققىدە دەسلەپكى ئىزدىنىش ..... تىلۋالدى ئىيىسا 77

ئۇيغۇرلارنىڭ ئىناق جەمئىيەت شارائىتىدىكى بەخت قارشى ..... لو شىاۋىپىڭ 84
ئۇيغۇر تور ئەدەبىي تەقىدچىلىكىدىكى بىزى مەسىلىلەر ..... كۆئر ھىمت 90
خالىدە ئىسرايىل ئەسىرلىرىدىكى ئاياللىق ئاك ۋە تىراڭىدىيە ئالاھىدىلىك توغرىسىدا ..... پاتىكۇل غۇبۇر 95

ژۇرنالىمىزنىڭ 2011-يىلىق ئومۇمىسى مۇندەر بىجىسى 102

مەسئۇل مۇھەررر : تۆمۈر ھەسمەن